

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Datum 29 mei 2024
Betreft Reactie rapport 'Hoe eerder, Hoe beter'

Uw referentie
1590930

Geachte

Met veel belangstelling heb ik kennisgenomen van uw onderzoek '*Hoe eerder, hoe beter*' naar vroegsignalering van schulden door gemeenten. In dit rapport heeft u onderzocht hoe gemeenten de wettelijke taak van vroegsignalering uitvoeren en welke knelpunten gemeenten en inwoners in de praktijk ervaren. U concludeert dat met het tijdig signaleren van schulden erger kan worden voorkomen, maar dat in de uitvoering van vroegsignalering nog veel winst is te behalen.

Het kabinet heeft als doelstelling om het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 te halveren. Dit doen wij onder andere door het verbeteren van de publieke en private incasso, het vergroten van de instroom naar schuldhelpverlening én ook het intensiveren van vroegsignalering. Het aantal huishoudens met problematische schulden blijft echter hoog. Dat maakt het des te belangrijker om er vroeg bij te zijn om inwoners waar nodig te kunnen helpen. Met behulp van vroegsignalering krijgen gemeenten hun inwoners met (dreigende) problematische schulden in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld. Inwoners die zelf de stap nog niet hebben gezet kunnen proactief aangeboden hulp accepteren, zodat voorkomen wordt dat hun betalingsachterstanden verergeren. Dit kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van het aantal huishoudens met problematische schulden.

Net als u onderschrijf ik het belang van vroegsignalering. Daarom ben ik blij met uw rapport dat handvatten biedt om vroegsignalering verder te verbeteren. In deze brief ga ik in op uw conclusies en aanbevelingen.

Kabinetsreactie conclusie

Voordat ik reageer op aanbevelingen die u aan mij doet, geef ik graag een algemene reactie op de conclusies van uw rapport. De koepels van gemeenten geven een separate bestuurlijke reactie op de aanbevelingen die u doet aan gemeenten.

Uw rapport laat zien hoe het waardevolle instrument vroegsignalering kan worden verbeterd door de gezamenlijke inzet van gemeenten en vastelastepartners en de coördinerende rol die het Rijk daarin heeft.

De bevindingen van het rapport zijn van waarde voor de verdere verbetering van zowel de uitvoering van als het beleid op het gebied van vroegsignalering. En opvolging hiervan zal zeker bijdragen aan het terugdringen van het aantal huishoudens met (dreigende) problematische schulden.

U constateert dat de inzet op vroegsignalering verschilt per gemeente. Sinds 2021 is vroegsignalering in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) wettelijk verankerd. De Wgs is een wet die gemeenten kaders biedt om schuldhulpverlening, waaronder ook vroegsignalering, uit te voeren. Enerzijds regelt de wet (en aanpalende materiewetten¹) de verplichtingen rondom het versturen en verwerken van signalen van betalingsachterstanden voor gemeenten en vastelastpartners. Anderzijds laat de Wgs beleidsvrijheid bij gemeenten om de uitvoering van vroegsignalering zelf vorm te geven. De Wgs geeft gemeenten de mogelijkheid hun regierol in te vullen in het voorkomen en aanpakken van schulden bij inwoners en om maatwerk te kunnen bieden. Gemeenten kiezen voor een invulling die het beste past bij hun lokale context waardoor er dus inderdaad verschillen kunnen ontstaan in de manier waarop gemeenten uitvoering geven aan vroegsignalering.

Ongelijkheid in gelijke gevallen kan ongewenst zijn. In de kabinetsreactie op de rapporten van de Commissie Sociaal Minimum² is aangegeven dat dit vraagstuk (doe landelijk wat landelijk kan, harmoniseer waar mogelijk) zal moeten worden gezien in het geheel van de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en gemeenten. Ook uw conclusies kunnen vanuit dit oogpunt gezien worden. Er zijn praktijkvoorbeelden van vroegsignalering waar gemeenten en vastelastpartners door de jaren heen kennis opgedaan hebben, die de kwaliteit van de (uitvoering van) vroegsignalering verbeteren. Van deze goede praktijkvoorbeelden vind ik dat verdere stroomlijning gewenst is. In de reactie op uw aanbevelingen ga ik hier dieper op in.

Verder constateert u dat sommige gemeenten moeite hebben om op basis van de ontvangen signalen vanuit vastelastpartners te bepalen hoe zij moeten prioriteren en de juiste keuzes maken. Ik deel met u dat aanvullende signalen (per vastelastpartner of nieuwe signalen) wenselijk kunnen zijn. En naast signalen van betalingsachterstanden van vastelastpartners biedt de Wgs al mogelijkheden om via experimenten de vroegsignalering te verbeteren. Binnen deze experimenten kijken deelnemers of signalen van deze achterstanden potentieel (betere) voorspellers zijn van (dreigende) problematische schulden. Daarbij vraagt elke aanvullende gegevensuitwisseling (die gemeenten mogelijk helpt om de urgentie van de problemen vast te stellen) om een uiterst secure afweging van het recht op bescherming van de privacy en sociale en economische rechten, zoals een behoorlijke levensstandaard en gezondheid.³ Ik ben bereid om – binnen de kaders van de AVG – te bekijken welke mogelijkheden tot het delen van gegevens mogelijk zijn om gemeenten meer comfort te geven in het doen van een juist hulpaanbod.

¹ Het gaat om Drinkwaterwet, Zorgverzekeringswet, Elektriciteitswet, Gaswet en Warmtewet en onderliggende regelingen.

² Reactie op het Eindrapport Commissie sociaal minimum Europees Nederland, 10 oktober 2023, Kamerstuk 36410-XV-21

³ Zie Handreiking Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Autoriteit Persoonsgegevens, 2023)

Datum

29 mei 2024

Verder constateert u dat het gemeenten niet lukt om met alle inwoners, over wie een signaal is afgegeven, daadwerkelijk persoonlijk contact op te nemen en hen tijdig te bereiken en te helpen.

Gezien de doelstelling in de Wgs om inwoners te bereiken en hulp aan te bieden die nog niet in beeld zijn bij gemeenten, zal ik gemeenten blijven ondersteunen in het vergroten van het bereik. Uit de Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden⁴ en een recent rapport van het consortium *Wat werkt, Eerder uit de schulden*⁵ blijkt dat het meermaals proactief contact opzoeken via een combinatie van meerdere vormen van communicatie zoals telefonisch contact en huisbezoeken zorgt voor het hoogste bereik. Om het bereik zo hoog mogelijk te laten zijn, vind ik dat gemeenten zo veel mogelijk in moeten zetten op persoonlijk contact met hun inwoners. Daarom heb ik dit jaar €50 mln. beschikbaar gesteld aan gemeenten, onder andere om inwoners met beginnende schulden te helpen. We zetten al langer in op het in een vroeg stadium signaleren van (dreigende) problematische schulden, ook in 2022 (€35 mln.) en 2023 (€50 mln.) heb ik incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten. Daarnaast heb ik vanaf 2023 €40 mln. structureel beschikbaar gesteld om de dienstverlening van gemeenten aan mensen met schulden te versterken.

Daarbij zie ik dat het aantal bereikte inwoners van vroegsignalering toeneemt. Circa 118.000 inwoners werden in 2023 bereikt met vroegsignalering, terwijl dit in 2022 er ongeveer 95.000 waren. Wel wil ik kanttekeningen plaatsen bij de focus op direct bereik. Allereerst ligt de meerwaarde van vroegsignalering ook in de preventieve werking, het vergroten van het bewustzijn en de kennis van schuldhulpverlening en andere ondersteuningsmogelijkheden binnen gemeenten. De praktijk leert dat inwoners ook maanden dan wel jaren na de eerste contactpoging alsnog contact opnemen. Dit effect is niet meteen zichtbaar in het bereik dat Divosa in haar monitor meet in de eerste maand na signaalanlevering, maar deze resultaten zijn daarom niet minder belangrijk. Daarnaast is de kwaliteit van de aangeleverde signalen (zoals een zorgvuldig verantwoord sociaal incasso en een proportioneel bedrag) van invloed op het uiteindelijke bereik. Daar ga ik hieronder dieper op in.

Tot slot geeft u aan dat gemeenten informatie over hun aanpak van vroegsignalering niet allemaal op dezelfde manier of even volledig registreren. Dit aandachtspunt herken ik. Ik deel het belang van een adequate verwerking van data en gebruik van goede monitoring en evaluatie van de aanpak van vroegsignalering. Divosa heeft voor het monitoren, evalueren en het gebruik van de Monitor Vroegsignalering daarbij al een handleiding geschreven. Ook de VNG heeft voor gemeenten een handreiking 'prioriteren en opvolgen vroegsignalen' opgesteld, en is bezig met de ontwikkeling van een communicatietoolkit om het bereik van inwoners te verhogen.

Ik ga met de koepels van de gemeenten (Divosa, NVVK & VNG) in gesprek hoe we kunnen zorgen voor meer harmonisering van registratie van gegevens, zodat we die nog meer in kunnen zetten om de effectiviteit van vroegsignalering te verbeteren.

⁴ Divosa Monitor Vroegsignalering Schulden - [Jaarrapportage 2023](#)

⁵ Dit consortium bestaat uit de volgende partners: Verwey-Jonker Instituut, CBS, Hogeschool Utrecht (HU), Pharos, Bureau Bartels, Save the Children, Valente, Gemeente Amsterdam, Gemeente Arnhem, Gemeente Deventer, Gemeente Gouda, Gemeente Haarlem en Gemeente Utrecht. Dit specifieke onderzoek is uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut, Bureau Bartels, CBS en Hogeschool Utrecht (HU). Project 'Eerder uit de schulden: wat werkt?'. Vroeg eropaf-aanpak binnen De gemeente Amsterdam –Wat werkt?.

Datum

29 mei 2024

Kabinetsreactie aanbevelingen

Hieronder ga ik in op de aanbevelingen die gericht zijn aan het kabinet.

1. *Leg vast aan welke minimumvereisten de aanpak van vroegsignalering moet voldoen.*

De wens van de koepels van gemeenten is om in lijn met uw rapport, vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, vastelastpartners en Rijk, verbeteringen door te voeren in alle stappen binnen de uitvoering van vroegsignalering. En daarbij niet puur te kijken naar het vastleggen van minimumvereisten of een basisdienstverlening voor gemeenten zoals wij momenteel voor schuldhulpverlening vormgeven.⁶ Vooruitlopend op de wetsevaluatie van vroegsignalering, wil ik proactief werken aan een gezamenlijk verbeterplan met maatregelen om de uitvoering van vroegsignalering en daarmee het bereik en de effectiviteit van de aanpak vroegsignalering te verbeteren. Het gaat om verbetermaatregelen langs de onderstaande stappen van vroegsignalering:

1. Sociaal incasso en andere (inspannings-) verplichtingen voorafgaand aan versturen (vastelastpartners & betrokken departementen)
2. Voorwaarden aanlevering signalen (gemeenten, vastelastpartners, partners vroegsignaleringsystemen)
3. Ontvangen en oppakken van signalen (gemeenten & SZW)
4. Bereik van en contact met de inwoner (gemeenten & SZW)
5. Hulpacceptatie en (door)verwijzing (gemeenten).
6. Terugkoppeling resultaat van signalen (gemeenten, vastelastpartners & departementen)

In samenspraak met Divosa, VNG en NVVK, vastelastpartners en betrokken departementen verwacht ik per stap tot verbetermaatregelen in de uitvoering van vroegsignalering te komen. Een concreet Verbeterplan vroegsignalering verwacht ik samen met deze partijen uiterlijk Q4 2024 te presenteren.

2. *Bevorder kennisdeling over vroegsignalering*

Het kabinet vindt het belangrijk dat kennis over o.a. vroegsignalering wordt gedeeld en dat gemeenten van elkaar kunnen leren. Met een groot aantal initiatieven wordt hier al aan gewerkt. Zo wordt door de VNG – met subsidie van SZW – een routekaart Financiële Zorgen doorontwikkeld. De routekaart Financiële Zorgen biedt voor hulpverleners een basis voor de uitvoering van preventie, vroegsignalering, regelen van schulden, begeleiding en nazorg. En is daarmee een hulpmiddel voor gemeenten om de dienstverlening aan inwoners met financiële problemen te optimaliseren en verbeteren. Beschikbare kennis over effectieve vroegsignalering is ook opgenomen in de routekaart. Ik verwacht dat hiermee wordt voorzien in de behoefte van een centraal online informatiepunt.

Gemeenten worden met de Monitor Vroegsignalering Schulden van Divosa ondersteund om vroegsignalering zo effectief mogelijk in te richten. Een belangrijk onderdeel daarvan is ook dat gemeenten van elkaar leren wat werkt bij vroegsignalering. Om het effect van vroegsignalering op de schuldensituatie van huishoudens beter in beeld te krijgen, zal de Monitor Vroegsignalering op termijn op gaan in het project Data delen armoede en schulden (DDAS). Binnen DDAS werken NVVK, Divosa, VNG en het CBS aan een eenduidige uitvraag van een bredere set data met betrekking tot armoede en schulden.

⁶ Kamerstuk 24 515, nr. 730.

Datum

29 mei 2024

Op deze manier kunnen we de verbinding leggen tussen vroegsignalering en gegevens over schuldhulpverlening in brede zin.

Naast de routekaart en monitor zorgen Divosa, NVVK en VNG met diverse andere publicaties, producten en bijeenkomsten over de uitvoering van vroegsignalering ervoor dat informatie en kennis wordt uitgewisseld tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en vastelastpartners. Zo heeft de NVVK een publiek toegankelijke community vroegsignalering waar gemeenten met vragen of wensen over de praktische uitvoering van vroegsignalering terecht kunnen. Ook zijn vastelastpartners samen met Divosa, NVVK en VNG en enkele gemeenten in 2023 een signaalroute vroegsignalering gestart, waarbij verbeterpunten voor vroegsignalering zijn geïdentificeerd. Deze verbeterpunten en andere lopende initiatieven landen ook in het eerdergenoemde plan voor Verbetermaatregelen vroegsignalering.

Tot slot is binnen de wetsevaluatie van vroegsignalering die ik voor de zomer van 2024 start, ook aandacht voor effectieve interventies en de landelijke impact (zowel doeltreffendheid als doelmatigheid) van vroegsignalering. Juist de effectieve aanpak (wat werkt, waar en in elke context) willen we als onderdeel van deze wetsevaluatie duidelijk krijgen.

3. Bevorder en stimuleer sociaal incasseren door vastelastpartners.

Door sociale incasso kunnen schuldeisers verergering van schulden of het onnodig oplopen van kosten voorkomen. Er ligt daarbij primair een rol voor vastelastpartners om zicht te krijgen op de betaalachterstanden van hun eigen klanten en te signaleren wanneer deze betaalachterstand niet binnen een bepaalde termijn kan worden opgelost. Dat is zowel voor inwoners als voor de schuldeisers zelf van belang. Hierover wordt dan ook met regelmaat en op verschillende tafels het gesprek gevoerd. Vastelastpartners zijn zich hier steeds meer van bewust en handelen hier ook naar.

Inspanningsverplichtingen vanuit materiewetten

De rol die vastelastpartners hebben bij vroegsignalering is onlosmakelijk verbonden met een sociale manier van incasseren. De (zorg- en inspannings-) plichten die vastelastpartners hebben staan opgenomen in de betreffende materiewetten (Zorgverzekeringswet, Drinkwaterwet, Elektriciteitswet 1998, Gaswet, Warmtewet en specifiek voor huur in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en lagere regelgeving). Ook de grondslag om deze signalen te mogen verstrekken aan gemeenten is in deze wetten belegd. Daarnaast hebben (koepels van) vastelastpartners het Landelijk Convenant Vroegsignalering ondertekend waarbij opgenomen staat dat de vastelastpartner eerst zelf een maatschappelijk verantwoorde incasso geprobeerd heeft. Het voldoen aan deze plichten zorgt dat de kwaliteit van aangeleverde signalen verbetert en daarmee het bereik toeneemt.

Ik vind het van belang dat vanuit de betreffende materiewetten en de Wgs voldoende inspanningsverplichtingen volgen voor alle vastelastpartners om aan een verantwoord sociaal incasso te doen en wil deze waar mogelijk meer met elkaar in lijn brengen. Eerste stappen hiertoe zijn al gezet toen tijdens de energiecrisis waarin het afsluitbeleid voor energie angescherpt werd om inwoners beter te beschermen tegen afsluiting. Onder andere door aan energieleveranciers voor te schrijven een uitgebreid sociaal incassobeleid te voeren. En in reactie op een uitspraak van de rechter in een rechtszaak t.a.v. van het afsluiten van huishoudens met minderjarige kinderen heeft het kabinet aangegeven opvolging

Datum

29 mei 2024

te geven aan het arrest om de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van drinkwater aan te passen.⁷ Een uitgebreidere ontwikkeling per vastelastpartner beschrijf ik in Bijlage 1, die ook laat zien dat er nog verdere harmonisering tussen verschillende type vastelastpartners mogelijk is.

Eigen verantwoorde sociale incasso vanuit vastelastpartners

Met de vastelastpartners wil ik daarnaast kijken wat zij zelf kunnen én willen doen. Ik kijk daarom met belangstelling naar verschillende initiatieven die vastelastpartners (en andere schuldeisers) helpen om beter in te zetten op sociaal incasseren. Ik ben positief over het initiatief van een aantal grote energieleveranciers die via een meetlat voor sociaal incasseren branchegericht hebben onderzocht welke verbeteringen zij konden doorvoeren in hun verantwoorde sociale incasso. Ook wordt van (grote) bedrijven telkens meer verwacht zelf te rapporteren over hun maatschappelijke impact en (sociale) duurzaamheid. Een recent voorbeeld is de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) die grote organisaties verplicht te rapporteren over de milieu impact en de sociale impact van hun bedrijfsactiviteiten. Een verantwoorde sociaal incasso zou hier ook onder moeten vallen.

We blijven in gesprek met (vertegenwoordigers van) vastelastpartners en gemeenten om het sociale incassoproces goed in te richten en tussen branches te harmoniseren om de kwaliteit van signalen te verbeteren. Hierdoor worden gemeenten beter gefaciliteerd in het inzetten van vroegsignalering op de juiste signalen waarbij het de vastelastpartner uiteindelijk niet gelukt is om samen met de inwoner de betalingsachterstand op te lossen.

Afsluitend

Vroegsignalering is een belangrijk onderdeel van de Aanpak geldzorgen, armoede en schulden. Ik zie hier, net als u, een gedeelde verantwoordelijkheid van alle partijen, zowel gemeenten, vastelastpartners als rijksoverheid, mogelijkheden om vroegsignalering verder te verbeteren en te optimaliseren. Dat kost tijd en een gezamenlijke inspanning en is niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. De verbetering van de uitvoering van vroegsignalering zal ook op langere termijn onze aandacht behouden. Ik verwacht begin 2025 de wetsevaluatie vroegsignalering naar de Tweede Kamer te sturen, wat een volgend ijkmoment is om te bezien of de reeds ondernomen stappen aanvulling behoeven om de uitvoering van vroegsignalering te verbeteren en knelpunten weg te nemen.

Hoogachtend,

De Minister voor Armoedebeleid,
Participatie en Pensioenen,

C.J. Schouten

⁷ Kamervragen 2024Z04636

Datum

29 mei 2024

Bijlage 1: Inspanningen per type vastelastenpartners

Per type vastelastenpartner worden diverse maatregelen genomen om hun (zorg- en inspannings-) verplichting voor een verantwoord sociaal incassotraject als onderdeel van vroegsignalering te borgen.

Zorgverzekering (zorgverzekeringsmaatschappijen)

De verplichtingen van zorgverzekeraars in relatie tot verzekeringnemers die hun premie niet (tijdig) voldoen zijn opgenomen in artikel 18a e.v. Zvw jo art 6.5.1 e.v. Regeling zorgverzekering. De Regeling zorgverzekering dateert, net als de meeste andere materiewetten van vóór de wettelijke verankering van vroegsignalering in de Wgs. De Wgs en aanvullend het Landelijk Convenant Vroegsignalering stellen, mede op basis van de handreiking AP Wgs dat alle schuldeisers –voorafgaand aan het sturen van een vroegsignaal – een sociaal incassoproces doorlopen. Dit betekent dat inwoners eerst persoonlijk benaderd worden door de schuldeiser met het aanbod de gegevens aan de gemeente te verstrekken. De Regeling zorgverzekering stelt deze eis tot persoonlijk contact niet. Dit zorgt volgens koepelorganisaties van gemeenten tot ruis in de praktijk en is volgens hen ook een verklaring voor het hoge aantal signalen van zorgverzekeraars in de vroegsignalering.

In een verzoek op reactie op deze constatering geeft Zorgverzekeraars Nederland aan: *"Zorgverzekeraars zien het als hun maatschappelijke verantwoordelijkheid inspanningen te verrichten om een bijdrage te leveren aan het helpen van verzekeringnemers bij het oplossen van problematische schulden. Los van hun wettelijke verplichtingen hebben zorgverzekeraars oog voor de individuele situatie van de verzekeringnemer bij het treffen van een schuldregeling in de situatie dat een verzekeringnemer hierom vraagt. Zo bestaat bijvoorbeeld altijd de mogelijkheid om over te gaan tot gespreid betalen van het verplicht eigen risico en een opgelopen betalingsachterstand. Voorts heeft de verzekeringnemer de mogelijkheid om verschillende incassomogelijkheden te kiezen voor het voldoen van de maandelijkse premie. Betaalgedrag wordt beïnvloed door meerdere factoren met een best passende aanpak per klantdoelgroep. Schuldenproblematiek is geen one-size-fits-all en maatwerk voor iedere klant is niet haalbaar. Hierbij wordt gebruik gemaakt van onder meer: Nationale Schuldhulp Route, Geldfit, Geldfit Zakelijk, Geldfit Direct, Moneyfit en 0800-8115.*

De Nationale ombudsman oppert dat het wenselijk is dat schuldeisers bij het ontstaan van schulden vroegtijdig persoonlijk contact opnemen met de schuldenaar. Verzekeraars doen dit bij het constateren van een achterstand bij circa 30 dagen. Eerder reageren zou voor verzekeraars ondoenlijk zijn gezien enerzijds de grote aantallen die het betreft. Anderzijds is ook het telefonisch opnemen van contact niet mogelijk daar verzekeraars veelal niet over de telefoonnummers beschikken die nog door hun klanten in gebruik zijn. Het voorgaande geldt te meer daar zorgverzekeraars constateren dat de nominale premie in de praktijk vaak als eerste niet wordt voldaan in de situatie, hetgeen ook het grote aantal van betalingsachterstanden verklaart.

Uiteraard kan een zorgverzekeraar uitsluitend incassomaatregelen nemen voor wat hun eigen product betreft. De verzekeraar beschikt niet over het al dan niet bestaan van andere schulden. Met betrekking tot vroegsignalering geldt dat verzekeraars het eerste signaal verstrekken kort na het verlopen van de eerste betalingstermijn (dan is er een achterstand van 30 dagen).

Datum

29 mei 2024

De zorgverzekering blijft overigens van kracht zodat verzekerden gebruik blijven kunnen maken van zorg. Verzekeraars zien als oplossing voor het structureel oplossen van schulden (dus ook voor lange termijn) vooral goed begeleiding en nazorg. In de basisvloer ingevolge de WSNP/MSNP zou deze in het leven geroepen worden.”

Zorgverzekeraars geven dus aan dat de zorgpremie ongelijksoortig is aan de andere vaste lasten en dit de eerste rekening van vastelastenpartners is die mensen niet meer betalen. Deze signalen vormen volgens hen een onredelijke belasting voor zorgverzekeraars om met iedereen met een achterstand persoonlijk contact op te nemen. Ik zal met de minister van VWS in gesprek gaan of het haalbaar en wenselijk is dat de regeling meer in lijn kan worden gebracht met de inspanningsverplichtingen voor de andere vastelastenpartners.

Gemeenten kunnen, naast het ontvangen van vroegsignalen vanuit zorgverzekeraars, ook zelf lijsten opvragen van inwoners op de wanbetalerslijst (langer dan zes maanden niet betalen van de zorgpremie). Sinds oktober 2023 is het mogelijk om bij het CAK een deellijst op te vragen met alleen de recente instroom op deze lijst, waardoor de drempel lager is voor gemeenten deze gegevens op te vragen. Sinds het mogelijk is om bij het CAK deellijsten op te vragen hebben ongeveer 58 nieuwe gemeenten de lijst opgevraagd. VNG en de Zorgverzekeringslijn zijn voornemens een instructie op te stellen voor gemeenten om signalen van de wanbetalerslijst van het CAK door gemeenten nog meer te laten gebruiken in hun (vroeg)signalering.

Energie (elektriciteit, gas en warmte)

Per 1 april 2023 is de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas en warmte ingegaan. Met de nieuwe regeling is de bescherming en ondersteuning van consumenten met betalingsproblemen verbeterd, met als doel deze betalingsproblemen tijdig op te lossen en afsluiting van energie te voorkomen. Of de aansluiting direct te herstellen zodra een betalingsregeling getroffen of schuldhelpverlening geaccepteerd is. Met de wijziging van de regeling zijn tevens de mogelijkheden tot het uitwisselen van signalen van energieleveranciers naar gemeenten vergroot, waardoor gemeenten een gericht hulpaanbod kunnen doen.

Momenteel wordt met (koepels van) gemeenten en energieleveranciers bezien hoe de aangepaste afsluitregeling van 2023 functioneert. De uitkomsten hiervan zullen zoals aangegeven in de memorie van toelichting Regels over energiemarkten en energiesystemen⁸ betrokken worden bij het opstellen en uitwerken van de lagere regelgeving onder de Energiewet.

Drinkwaterbedrijven

In de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van drinkwater zijn bepalingen opgenomen die van drinkwaterbedrijven vragen eerst zelf een aantal stappen in het proces van (sociale) incasso te doorlopen. Zo stuurt het drinkwaterbedrijf een herinnering bij een betalingsachterstand, wijst op de mogelijkheid van schuldhelpverlening en spant zich in om in persoonlijk contact te treden met de inwoner met het doel om deze te wijzen op mogelijkheden om betalingsachterstanden te voorkomen en te beëindigen, en om uitsluitel te krijgen over het al of niet geven van toestemming voor het delen van gegevens met de schuldhelpverlening.

⁸ Kamerstuk 36 378-3

Datum

29 mei 2024

In een uitspraak van de rechter in de rechtszaak van Stichting Defence for Children en het Nederlands Juristen Comité oordeelde het hof dat de Nederlandse Staat en twee drinkwaterbedrijven onrechtmatig handelen door niet al het redelijkerwijs mogelijke te doen om te voorkomen dat minderjarige kinderen in een situatie terechtkomen waarin zij niet voldoende toegang hebben tot drinkwater.

Datum

29 mei 2024

Het ministerie van IenW zal na bestudering van de uitspraak, in overleg met SZW, met een voorstel komen hoe het afsluitbeleid van de Staat in overeenstemming kan worden gebracht met de uitspraak van de rechter. Ook zal het ministerie van IenW in lijn met de motie motie Synhaeve⁹ onderzoeken welke onderdelen van de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas kunnen worden overgenomen in de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van drinkwater. De drinkwaterbedrijven, ook de bedrijven die niet partij waren in deze rechtszaak, hebben toegezegd voorlopig te stoppen met het afsluiten van huishoudens met kinderen en het weer aansluiten van huishoudens met kinderen.

Ter uitvoering van de motie Kat¹⁰ wordt door het ministerie van SZW, in samenspraak met EZK en IenW, een onderzoek verricht naar de instrumenten die ingezet kunnen worden om huishoudens met kinderen beter te beschermen tegen de afsluiting van drinkwater en/of energie. Naast het hiervoor genoemde onderzoek, zijn de ministeries in gesprek met drinkwaterbedrijven, NVVK en de VNG om te verkennen welke verbeteringen er mogelijk zijn in relatie tot vroegsignalering en sociaal incasso en om best practices tussen organisaties te delen.

Huur (woningcorporaties en particuliere verhuurders)

Voor verplichtingen omtrent huurachterstanden is de sociale incasso belegd in het Besluit gemeentelijk schuldhulpverlening. Zo dient de verhuurder een herinnering te sturen bij een betalingsachterstand, door te verwijzen naar schuldhulpverlening en zich in te spannen om in persoonlijk contact te treden met de inwoner met het doel om deze te wijzen op mogelijkheden om betalingsachterstanden te voorkomen en te beëindigen, en om uitsluitel te krijgen over het al of niet geven van toestemming als over het delen van gegevens met de schuldhulpverlening.

Specifiek naar aanleiding van de aandachtspunten over onbekendheid van verplichtingen voor particuliere verhuurders (mede op basis van een uw eerdere rapport 'Als de overheid niet thuis geeft') heeft het kabinet de volgende acties ondernomen:

- BZK heeft afspraken gemaakt met verhuurdersorganisaties, brancheverenigingen (Aedes, IVBN, Vastgoedbelang en Kences) en de VNG over het zoveel mogelijk voorkomen van huisuitzettingen als gevolg van betalingsachterstanden door stijgende prijzen en de energiecrisis. Ook informeren deze partijen hun achterban actief over de plicht tot delen van signalen over betalingsachterstanden.
- Om ervoor te zorgen dat specifiek ook particuliere verhuurders zich beter bewust zijn van deze plicht is SZW met NVM en VBO makelaars in contact, zodat zij verhuurders voor wie zij bemiddelen kunnen informeren over wat zij moeten doen in geval van betalingsachterstanden.
- Ook heeft BZK-specifiek voor de doelgroep kleine verhuurders de website volkshuisvestingnederland.nl geactualiseerd met passages over verplichtingen rondom vroegsignalering.

⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 24 515, nr. 739

¹⁰ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 24 515, nr. 702

BZK beziet verder nog op welke manieren zij extra aandacht kan besteden aan de verplichtingen voor (kleine) particuliere verhuurders.

Datum

29 mei 2024

